

Divadlo Husa na provázku, 46. sezona – duhová.

Peter Shaffer
Amadeus
(tj. Milovaný Bohem)

Hommage à Miloš Forman

**Premiéry 14. a 15. a 17. března 2014 v 19.00 ve velkém sále
Divadla Husa na provázku
- v takovém tom duhovém-**

První díl projektu DHNP Géniové a podvodníci

Premiéra druhého dílu projektu - tj. opery Miloše Štědrone podle libreta Milana Uhdeho
Moc art aneb Amadeus v Brně (s použitím motivů z Requiem Od Tebe a pro Tebe Antonia
Salieriho) se pak uskuteční **17. dubna 2014.**

**Souborné provedení celého projektu poprvé na Mezinárodním festivalu Divadlo evrop-
ských regionů v Hradci Králové, 21. června 2014.**

**Peter Shaffer Amadeus
(tj. Milovaný Bohem)**

Hommage à Miloš Forman

Čili též: Jsme schopni snést světlo,
když příliš vehementně svítí nám do očí?

Překlad – Martin Hlinský

Inscenace Vladimíra Morávka
Dramaturgie – Lucie Němečková
Scéna – Svatopluk Sládeček
Kostýmy – Sylva Zimula – Hanáková
Hudba – Petr Hromádka a Wolfgang Amadeus Mozart
Pohybová spolupráce – Leona Qaša Kvasnicová
Korepetice – David Janík

Hrají:

Antonio Salieri - Miroslav Donutil
Tereza Salieriová, jeho žena - Monika Matoušková
Wolfgang Amadeus Mozart - Martin Donutil
Konstance Weberová, jeho žena - Simona Zmrzlá
Josef II., rakouský císař - Robert Mikluš nebo Jan Kolařík
Hrabě Johann Kilian von Strack, císařský komoří-
Pavel Zatloukal nebo Petr Oslzlý
Baronka Waldstädtenová – Nicole Maláčová
Baron Gottfried van Swieten, prefekt - Vladimír Hauser
Hraběnka von Rosenberg. mondéna - Ivana Hloužková
1. Větríček („Venticelli“), donašeč - Milan Holenda
2. Větríček („Venticelli“), donašeč - Ondřej Kokorský
3. Větríček („Venticelli“), donašeč - Ondřej Jiráček
4. Větríček („Venticelli“), donašeč - Dalibor Buš

Salieriho kuchař, 87 let - Robert Mikluš
Salieriho komorník, 89 let – Ondřej Jiráček

Kateřina Cavalieri, Salieriho žačka, velmi talentovaná - Tereza Marečková
Královna noci – Andrea Horská
Muž u piana. Třeští mu ze vši té hudby hlava – David Janík nebo Martin Jakubíček
Zázračné dítě, 10 let - Melika Yildizová nebo Josef Nizner
Vídeňané, postavy z Kouzelné flétny- všichni

K inscenaci Amadea

Ten mozartovsko - salieriovský příběh jsme slyšeli vyprávět už tolikrát, až máme pocit, že žijeme v jeho důvěrné blízkosti. Proto **nejde o to vyprávět ho znovu**. Nýbrž číst ho jakoby poprvé. Nikoliv jako historickou detektivku. Ne jako košilatou historku o nudě ve Vídni. Spíš jako **podobnoství existence v tomto světě**. Jako kunderovskou anekdotu na téma věčnosti a tajemství osudu. Jde o to **skočit salto mortale!**

Vše se odehrává v hlavě člověka, který za dvě hodiny odejde z tohoto světa. Každá minuta má v tu chvíli cenu Věčnosti. Je listopad 1823, Salieri je stár, opuštěn a ne už zcela při smyslech. Mluví se stíny minulosti i s fantomy budoucnosti. Zpovídá se a rouhá. Měří své síly se samotným Bohem. I Antonio totiž chce být milovaný Bohem - jako Amadeus. Světlo a tma zápasí o nešťastníkovu duši, přiznání stíhá přiznání, rej fantomů přesahuje všechnu míru. Komorník s kuchařem likvidují trosky po jednom zbytečném životě. A do toho všeho zní Mozartovo Requiem... Co taky jiného - na Věčnosti?.

Rolí Antonia Salieriho se do Husy na provázku po čtyřiaadvaceti letech vrací **Miroslav Donutil**. Jeho soka, Mozarta, přitom hraje jeho syn, **Martin Donutil**. Dále uvidíte **Simonu Zmrzlou** jako Konstance, ženu která milovala jako když křičí labutě, **Ivanu Hloužkovou** jako hraběnku von Rosenberg - arbitra uprostřed situací, kde nejde nic říct-jen mlčet, **Vladimíra Hausera** jako barona von Swietena- nejhodnějšiho parchanta na světě, Pavla **Zatloukala nebo Petra Oslzlého** jako komořího Stracka- zestárlou legendu, **Roberta Mikluše nebo Jana Kolaříka** jako císaře Josefa- muže, kterého se bojí i šaty ve skříni a další a další- celý provázkový soubor zas jednou hraje jak o život- ten Salieriho, zpívá jako o duši- tu naši...

Inscenace Amadeus vznikla jako první díl projektu **Géniové a podvodníci**, jejímž druhým dílem pak bude **Moc art aneb Amadeus v Brně** - na text **Milana Uhdeho** - a bude to opera. Napsal ji letos v létě **Miloš Štědroň** - a jde z ní mráz. Na závěr pak zazní Requiem. Paradoxně to Salieriho...

Vladimír Morávek a Lucie Němečková

P.S. Tato inscenace je dedikována panu **Miloši Formanovi**, který nám velkoryse dovolil pracovat ve scénáři s motivy jeho geniálního filmu. Děkujeme za to.

Peter Shaffer (1926) je anglický dramatik, který napsal zhruba dvacítku divadelních her různých žánrů - např. Královský hon na slunce (1964), Černá komedie (1965), Equus (1973), Andělka a laskavec (1987), Dar Gorgony (1992) - z toho několik opravdových hitů ceněných kritikou i publikem. Tím nejznámějším a nejocetovanějším je bezesporu **Amadeus**, jehož ve filmové verzi zvětšil **Miloš Forman**. Poprvé byl Amadeus uveden v roce **1979 v Londýně v Royal National Theatre v režii Sira Petera Halla** s Paulem Scofieldem v roli Salieriho, Simonem Callowem jako Mozartem a Felicity Kendal jako Konstancí. V roce 1980 následovalo uvedení na newyorské **Broadwayi** s Ianem McKellenem (Salieri), Timem Curry (Mozart) a Jane Seymour (Konstancí). Hru neminuly **hlavní divadelní ceny** (Evening Standard Award for Best Play, Drama Desk Award for Outstanding New Play, Tony Award for Best Play). Stejnomený Formanův film získal **za rok 1984 osm Oscarů**, včetně jednoho za scénář pro Shaffera, a dalších 32 ocenění včetně čtyř **Zlatých globů**.

Při psaní své dramatické fikce se Peter Shaffer nechal inspirovat Puškinovou „malou tragédií“ Mozart a Salieri, která vyšla pár let po Salieriho smrti a vycházela z tehdy rozšířené fámy, že Mozarta otrávil jeho sok v hudbě i přízni boží, Antonio Salieri... Bylo by to samozřejmě šokující, bylo by to nehorázné - a bylo by to závratně logické.

Jsme schopni snést světlo - když tak vehementně svítí nám do očí?
Anebo jsme radši za trochu toho pošmoura? To je to - oč tu tak naléhavě běží.

Mozart a Salieri

První zpráva, že Mozart mohl být otráven, přišla kupodivu ihned po jeho smrti a přišla z Prahy. Pražský dopisovatel berlínského listu *Musikalisches Wochenblatt* napsal:

„Po návratu z Prahy (do Vídně) se cítil nemocen a jeho stav se neustále zhoršoval. Předpokládá se, že trpěl vodnatelností. Zemřel ve Vídni koncem minulého týdne. Protože jeho tělo po smrti oteklo, dá se i předpokládat, že byl otráven.“

Další svědectví pochází rovněž z Prahy. Jeden z prvních Mozartových životopisců byl **František Xaver Němeček**, v jehož domě pobýval několik let Mozartův syn Karl. Němeček uvádí, že několik dní před smrtí se Mozart svěřil své ženě s podezřením, že ho někdo otrávil. Z dalšího kontextu však vyplývá, že ani Němeček, ani Konstancí nebrali toto prohlášení vážně.

Příběhu se chopil **Alexander Sergejevič Puškin** a napsal hru Mozart a Salieri, ve které je Salieri zcela nepokrytě označen za vraha a důvodem je ona tak často citovaná vzpoura „génia průměrnosti“. Podle hry zkomponoval **Nikolaj Rimskij-Korsakov** stejnojmennou operu.

Námětu se posléze chytil anglický dramatik **Peter Shaffer**, jehož divadelní hra **Amadeus** měla premiéru v Londýně roku **1979**. Ten sice pochopil neudržitelnost teorie o přímém podílu Salieriho na otrávení Mozarta, ale ponechal myšlenku a celý proces převedl na psychologickou rovinu. Následovalo **Formanovo filmové zpracování Amadeus (1984)**, jemuž někteří hudební znalci vytýkali omyly v časových souvislostech a věcné chyby, které však lze vysvětlit uměleckým záměrem.

Hudební vědci myšlenku podílu Salieriho na smrti Mozartově již dávno opustili. Všechny dobové dokumenty, dopisy i události svědčí naopak o vzájemném respektu a naprosto **korektním vztahu obou vídeňských umělců.**

Řeč andělů a atomů

*Jak mocný je tvůj kouzelný zvuk!
(Mozart: Kouzelná flétna)*

„Co je tím kouzelným médiem, které nás dojíká, okouzluje, nabíjí energií a uzdravuje? Hudba dokáže v jediném okamžiku pozdvihnout naši duši. Probouzí v nás ducha modlitby, soucitu a lásky. Vyjasňuje naši mysl a je známo, že v nás rozvíjí chytrost. Hudba umí tančit i vyzpívat naše smutky. Přičarovává nám vzpomínky na ztracené milence a zemřelé kamarády. Umožňuje dítěti v nás, aby si hrálo, mnichovi v nás, aby se modlil, dovolí i té holce od krav, co v nás přebývá, aby se roztancovala, a tomu hrdinovi v naší duši vnukne odvahu překonat veškeré překážky. Pacientům pomáhá najít řeč a výraz.

Hudba je posvátným místem, katedrálou tak majestátní, že v ní vnímáme velkolepost vesmíru, a zároveň chýší tak prostinkou a soukromou, že nikdo z nás nezměří hlubiny jejích tajemství.

Hudba pomáhá rostlinám růst, naše sousedy dohání k šílenství, děti ukolébává do spánku a muže nechává maširovat do války.

Hudba z nás dokáže vybubnovat zlé duchy, zpívá k chvále Panny Marie, vyzývá Buddhu spásy světa, zaklíná vůdce a národy, bere do zajetí a konejší, proměňuje a přivádí k novému životu.

A přece je hudba víc než pouhý součet toho všeho. Je to zvuk země a oblohy, přílivu a bouří. Je to ozvěna vlaku kdesi v dáli, dunivý ozvuk tesaře při práci. Zvuky a vibrace nás obklopují v každé životní chvíli, od prvních zaplakaní života do posledního vzdechu smrti, od tlukotu srdce po rozlety naší fantazie. Hudba je prvotním dechem samotného stvoření, řečí andělů a atomů, prapůvodním materiálem, z něhož je uhněten život a sny, duše a hvězdy.“

(Don Campbell: Mozartův efekt, Eminent 2008)